

Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
Valiokuntaneuvos Ritva Bäckström
00102 Eduskunta

Täydentävä lausunto hallituksen esityksestä kuntalain muuttamisesta (HE 32/2013)

Suomen Kuntaliitto on 3.5.2013 ollut kuultavana työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kokouksessa otsikkoasiassa. Suomen Kuntaliitto ja KT Kuntatyönantajat haluavat, valmisteltuaan asiaa kuntien työterveyshuoltoyksiköiden ja henkilöstöjohdon edustajien kanssa, täydentävänä lausuntona työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle esittää seuraavaa:

Työnantajan henkilöstölleen tarjoamien työterveyshuoltopalvelujen tulee työterveyshuoltolain mukaan muodostaa harkittu ja toiminnallinen palvelukokonaisuus. Mielestämme kunnallisten työterveyshuoltopalvelujen nykyistä tuotantorakennetta ja lakiesityksen vaikutuksia kunnallisen työterveyshuollon toimintaan ei ole selvitetty riittävästi ennen lakiesityksen antamista. Lakiesitys johtaisi lakisääteisten ja harkinnanvaraisten työterveyshuoltopalvelujen tuotannon eriytymiseen. Esitys ei sen johdosta mielestämme johda työterveyshuollon tuottamisen kannalta tarkoituksenmukaiseen, kustannustehokkaaseen ja tulokselliseen lopputulokseen. Myöskään työterveyshuoltopalveluja hankkivien työnantajien kannalta hajautettu tuotantoorganisaatio ei ole tarkoituksenmukainen ratkaisu, vaan toimisi vasten työssä jatkamisen tavoitteita. Kokonaisvaltaisen työterveyshuollon tavoitteena on turvata työhyvinvointia ja työurien jatkumista, mutta toiminnan hajauttaminen ei tue tätä tavoitetta.

Kelan ohjeistuksen mukaan korvauksen saamiseksi työterveyshuollon kustannuksista palveluntuottajan tulee olla sama sekä ennaltaehkäisevissä että sairaanhoidon palveluissa (Kelan kirje 1.12.2011). Tätä periaatetta puoltaa myös 1.6.2012 voimaan astuneet sairausvakuutuslain ja työterveyshuoltolain muutokset. Niiden mukaan työterveyshuollon lausunto työntekijän työkyvystä 90 sairauslomapäivän jälkeen on edellytys sairauspäivärahan maksamiselle. Lainmuutokset edellyttävät entistä enemmän yhteistyötä työntekijän, työnantajan ja työterveyshuollon välillä sekä korostavat kokonaisvaltaisen työterveyshuollon merkitystä. Tavoitteena tulisi olla, että sama organisaatio vastaa sekä ennaltaehkäisevistä työterveyspalveluista että työterveyspainotteisista sairaanhoitopalveluista.

Uudistus johtaisi ei-lakisääteistä, työterveyspainotteista sairaanhoitopalvelua tuottavien uusien yhtiöiden perustamiseen ja työterveyshuollon eriytymiseen ja hajautumiseen. Muutos toimisi siten eri suuntaan kuin meneillään oleva kuntarakenne-uudistus. Monissa tapauksissa lakiesityksen johdosta perustettavat kuntien yhtiöt eivät olisi riittävän isoja ja elinkelpoisia.

Työterveyspainotteisten sairaanhoitopalvelujen yhtiöittämisen muut seuraukset voivat olla mm. seuraavat:

- kustannustason nousu (koska yhtiöittäminen todennäköisesti aiheuttaisi hallinnollisia ja muita lisäkustannuksia), jonka seurauksena syntyy hintojen nostopaine
- kunnat ja kuntayhtymät joutuisivat kilpailuttamaan oman henkilöstönsä sairaanhoidon työterveyshuollon osana, mikä osaltaan haittaisi pitkäjänteistä yhteistyötä (hankintalain asettamat velvoitteet, hankintalaki 10 §)
- harvemmin asutuilla alueilla työterveyshuollon tuotantoverkosto ohentuisi entisestään niin, että yksityisillä ja julkisilla työnantajilla olisi vaikeuksia täyttää edes lakisääteiset tehtävänsä tarjota työterveyshuoltoa; erityisesti pienten yrittäjien, omaa työtä tekevien ja maatalousyrittäjien työterveyshuoltopalvelu vaikeutuisi koska palveluverkosto harventuisi; riskinä on että tämä johtaisi alueelliseen eriarvoistumiseen
- siirtyvän henkilöstön asema aiheuttaisi ongelmia (mm. lisäeläkeongelma)
- kilpailu pätevistä ja rajallisesta työterveyshuoltohenkilöstöstä kävisi entistä kiivaammaksi yksityisen ja julkisen työterveyshuollon välillä
- yksinomaan ennaltaehkäiseviä palveluja tuottavan työterveyshuoltoorganisaation olisi haasteellista saada pätevää henkilöstöä
- kuntien konserni- ja omistajaohjausta olisi pakko vahvistaa voimavaroja vaativalla tavalla.

Jos lakiesitys hyväksytään hallituksen esittämässä muodossa, arvioimme, että kuntien vaihtoehtoina ovat työterveyshuollon ei-lakisääteisten palvelujen yhtiöittäminen (tai koko työterveyshuollon yhtiöittäminen integroidun työterveyshuollon mallin mukaisesti) taikka vetäytyminen työterveyspainotteisten sairaanhoitopalvelujen markkinoilta.

Mikäli kunta ei enää tarjoa työterveyspainotteisia sairaanhoitopalveluja ulkopuolisille työterveyshuollon yhteydessä, seurauksena olisi mielestämme lakiesityksen mukaan se, ettei kunnalla ole tähän mahdollisuuksia edes oman henkilöstön osalta. Näin kunta työnantajana asetettaisiin eriarvoiseen asemaan muiden työnantajien kanssa, koska työterveyshuoltolaissa todetaan, että työnantajat voivat järjestää palvelut myös itse.

Lisäksi alueilla, joilla kunnallinen sektori on ainoa työterveyshuoltopalvelujen tuottaja, olisi alueen työnantajille todennäköisesti tarjolla vain lakisääteistä työterveyshuoltoa. Seurauksena olisi Työterveyslaitoksen arvion mukaan myös se, että kolmannes työterveyshuollon piirissä olevista maatalousyrittäjistä voisi ostaa vain ennaltaehkäisevää työterveyshuoltoa. Vastaava ilmiö koskisi myös samoilla paikkakunnilla toimivia pieniä ja keskisuuria yrityksiä.

Mielestämme pitäisi vielä selvittää kuntalain, kilpailulainsäädännön ja työterveyshuoltolain välillä esiin tulleet toiminnalliset ristiriidat ja yhteensopivuusongelmat. Tavoitteena on se, että kunta voisi edelleen tarjota valitsemassaan organisaatiomallissa (peruskuntaorganisaatio, liikelaitos, osakeyhtiö, rekisteröity yhdistys jne.) sekä lakisääteiset että ns. vapaaehtoiset työterveyshuoltopainotteiset sairaanhoitopalvelut. Palvelujen tarjoamismahdollisuuden tulisi koskea niin kunnan omaa henkilöstöä kuin alueen muita työnantajia.

SUOMEN KUNTALIITTO

Pirkka-Petri Lebedeff
Johtava lakimies

KT Kuntatyönantajat

Bjarne Andersson
Työelämän kehittämisen asiantuntija